

Politisk pop er på banen igen

Af Henrik Marstal, musiker og forfatter

I visse dele af popmusikken er der atter begyndt at lyde politiske toner. Det sker efter en årrække, hvor enhver tiltag til politiseren er blevet opfattet som utidssvarende, irrelevant eller bare upassende. Irak-krisen kan vel næppe bære hele æren for, at vestlige artister inden for de seneste to år er begyndt at tale politiske autoriteter midt imod. Men krisen er dog den direkte årsag til at navne som Dixie Chicks i USA og George Michael i England er blevet eksponenter for en lang række af indflydelsesrige artister, der benytter deres positioner til at markere deres – og dele af deres publikums – modstand mod Irak-invasionen.

Den gryende genpolitisering af popmusikken kan også ses herhjemme og er efter alt at dømme udtryk for mere end blot et uforpligtende modefænomen. Men genpolitiseringen har her haft en udformning, som i sin trækken på en fælles konsensus blandt et bredt udsnit af befolkningen uden tvivl kan kaldes særlig dansk. I dette forår er der udkommet flere pladeantologier hvor ikke blot nyere artister, men også ældre artister med rødder i 1970'ernes politiske musikkulturer, står sammen om en særlig politisk dagsorden. Det gælder først og fremmest to forskellige Christiania-plader, der begge lukrerer på at det nu er blevet helt legitimt at vælge aktivt side til fordel for fristaden og give den moralsk opbakning. Den ene af disse antologier hedder *Bevar Christiania* og rummer blandt andet en alvorlig og højstemt genindspilning af klassikeren 'I kan ikke slå os ihjel' fra den originale Christiania-plade fra 1976, en version der ikke blot har ramt radiostationerne, men også har kunnet ses som video på tv-programmet MTV Nordic. Den anden hedder *Christiania Forever* og trækker særligt på navne, der i forvejen har deres daglige gang i fristaden.

Desuden er der udkommet en antologi, som i verdensfredens navn hedder *Bæreklang*, med undertitlen *Sange for bæredygtig udvikling*. Her kan man blandt andet høre Kim Larsen synge en sang, man ellers skulle tro var fuldkommen passé i dag, nemlig kommunisthymnen 'Internationale'. Det gør han såmænd til eget guitarakkompagnement og trækker derved protestsanger-associationerne helt frem i forgrunden hos lytteren.

At genindspille sange som 'I kan ikke slå os ihjel' og 'Internationale' i fuld alvor var bestemt ikke gået i de ironiske halvfemsere, hvor Povl Kjølner var Gud, og hvor det var mest meningsfuldt ikke at mene noget om noget som helst. Men i dag går det derimod an igen at fremsætte sådanne ellers forældede korrektiver. Derved er der paradoksalt nok blevet knyttet bånd mellem 1970'ernes fællesskabsorienterede, politisk aktive musikkulturer og en pengefokuseret, individualistisk-egoistisk nutid. Med andre ord: Det er noget i gærde.

Blandt forårets politiserende udgivelser skiller én sig ud ved ikke at referere til 1970'ernes værdier, men derimod til besættelsestidens forestillinger om fællesskab i betydningen nationalt værdifællesskab. Det drejer sig om singlen 'Man binder os på mund og hånd', begået af den Brøndby-baserede hip hop-gruppe Outlandish og baseret på Poul Henningsens klassiske tekst. Singlen kom på gaden i juni og har lige siden ligget højt placeret på den officielle hitliste, ligesom den har fået meget airplay på radiostationerne.

På singlen er musikken helt nyskrevet, og der er altså intet som helst tilbage af Kai Normann Andersens elskede, men i en hip hop-sammenhæng stilfremmede og alt for aktive tangomelodi. Teksten er bearbejdet således at adskillige passager i de oprindelige tre vers helt er udeladt, mens andre til gengæld bliver anvendt flere gange, hvorved nogle centrale pointer i teksten bliver slået fast med syvtommersøm. Fire gange synges disse linjer fra forlæggets tredje vers:

Man binder os på mund og hånd,
men man kan ikke binde ånd,
og ingen er fangne, når tanken er fri.
Vi har en indre fæstning her,
som styrkes i sit eget værd,
når bare vi kæmper for det, vi ka li.

Og fire gange synges disse linjer fra samme vers:

Det lover vi med hånd og mund,
i mørket før en morgenstund,
at drømme om frihed
blir aldrig forbi.

I forhold til den omtalte genpolitisering er gruppens valg af netop denne tekst tankevækkende. For valget peger på at begreber som fællesskab, frihed og ikke mindst den frie ånd og tanke er størrelser, som der er blevet kæmpet for før i tiden, og som der nu skal kæmpes for igen. Der er altså en pointe i at gribe flere generationer tilbage til en i allerhøjeste grad politisk ladet friheds- og protestsang mod den tyske besættelsesmagt, når hensigten er at give en kommentar til den samtidige verdenspolitiske situation, sådan som det ifølge Outlandishs officielle hjemmeside (www.outlandmoro.dk) er tilfældet.

På hjemmesiden står der blandt andet: ”Outlandish føler, at denne PH-vise, på trods af at den er skrevet for over 60 år siden, er et rammende aktuelt udtryk for situationen rundt omkring i verden. Her tænkes især på situationen i Palæstina, men også i Tibet, Tjetjenien og desværre adskillige andre steder. I flere lande har mennesker i årevis været udsat for besættelse og undertrykkelse, men alligevel har de ikke mistet håbet om at leve i frihed.”

’Man binder os på mund og hånd’ kan altså forstås som en politisk sang med international appel, til trods for at den er skrevet ind i en national forståelsesramme. PH blev selv af en kritiker engang kaldt ”en mand uden fædreland”. Men i sin biografi om PH, *Lysmageren*, kalder Paul Hammerich faktisk ’Man binder os på mund og hånd’ for PH’s første fædrelandssang. Visen blev skrevet til komedien *Dyveke*, hvor PH stod for teksterne til viserne, mens forfatteren og dramatiker Kjeld Abell stod for selve stykket. Det havde premiere i foråret 1940, knap to måneder efter at landet var blevet besat. Komediens organisator, Arne Weel, gengav senere stemningen i teatersalen umiddelbart efter at Dyveke – spillet af Liva Weel – havde sunget visen. Han sagde: ”Der blev nogle øjeblikkes isnende stilhed, ikke en hånd rørte sig, men som efter en fælles indskydelse rejste alle sig i tavshed ... Sjældent har

mennesker – publikum, kunstneren, digteren – været knyttet så stærkt til hinanden.”

Og i en anmeldelse kunne man dagen efter læse i *Ekstra Bladet* at ’Man binder os på mund og hånd’ ”vil vore børnebørn få at høre på grammofonplader [med visen] hele dette århundrede ud”. Ja, og indtil videre også i begyndelsen af det næste. PH kaldte selv *Dyveke* for en slags modstandskamp uden om censuren. Ganske vist sagde han senere at visen ikke tilhørte den del af hans forfatterskab, som han selv brød sig mest om. Men, som han tilføjede, den var dikteret af omstændighederne: ”Vi sad jo forbandet i det. Vi var virkelig angste for at vi måske aldrig fik vores frihed mere, og det var det vi kæmpede for.”

Der tales i øjeblikket meget om historieløshed og udsløttet kollektiv erindring, ikke mindst blandt yngre generationer. Men genindspilningen af ’Man binder os på mund og hånd’ viser at ældre, næsten glemte traditioner altid bliver genopdaget når der er mest brug for dem – på samme måde som varemanglen og knapheden under Anden Verdenskrig tvang danskerne til at genopdage næsten glemte håndværksmæssige traditioner. Og så er der for resten også en drilsk pointe i at de tre andengenerationsindvandrere i Outlandish synger teksten til en vise, der for mange ældre er indbegrebet af eksklusiv danskhed og dansk sindelag. Spejlingen mellem fortid og nutid er krystalklar: Ligesom visen blev skrevet i en aktuel situation, er Outlandishs genindspilning af den blevet til i en aktuel situation.

Allerede i 1920’erne sagde PH: ”Intet er farligere end at være ufarlig”. Med det mente han at intet er farligere end den kunst, der ikke giver sig politisk til kende, involverer sig og tager aktivt stilling til verden. Netop de ord gør Outlandish også til deres med deres version af ’Man binder os på mund og hånd’. Det er igen blevet nødvendigt at forhold sig politisk til verden. De her omtalte udgivelser har vist vejen.